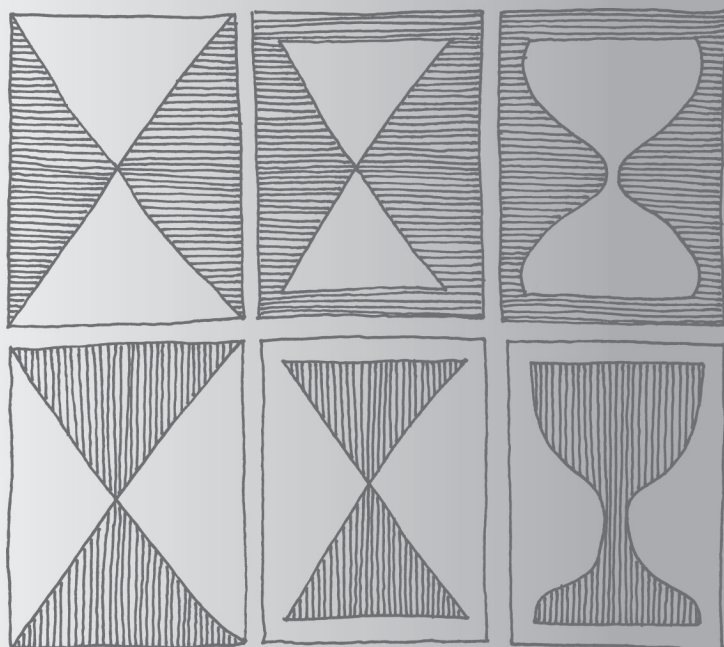

Církev československá husitská 1920–2020

**nahlédnutí do dějin a kulturních aktivit
během její staleté cesty**

Sborník přednášek k 100. výročí ČČSH

100 let služby Bohu
pomocí člověku
Církev československá husitská

Autorský kolektiv

Tomáš Butta, Jaroslav Hrdlička, Martin Jindra, Zdeněk Kovalčík,
Oldřich Nováček, Tomáš Novák, Marcel Sladkowski, Marek Šmíd

Církev československá husitská 1920-2020

**- nahlédnutí do dějin a kulturních aktivit
během její staleté cesty**

Sborník přednášek k 100. výročí CČSH

Uspořádali: Tomáš Novák a Tomáš Butta

Sazba a obálka: Ing. Pavel Blažek, jpb

Jazyková korektura: Mgr. Jana Krajčíříková

Technická spolupráce: Mgr. Marie Jandová, Th.D.

Tisk: Josef Sedláček Sprint Servis

Počet stran: 108

Vydala Církev československá husitská v edici Blahoslav

Vydání první Praha 2020

Copyright © Církev československá husitská, 2020

ISBN 978-80-7000-175-2

Na obálce je užita grafika Tomáše Nováka s názvem „Variace na Bílkův kalich“ z roku 2020.

Cyklus přednášek připravil Naukový odbor Úřadu Ústřední rady CČSH.

Obsah

Tomáš NOVÁK: Předmluva	5
Tomáš BUTTA: Církev československá husitská – stručný nástin vzniku a dějinné cesty během 100 let	7
Marek ŠMÍD: Pohled na Církev československou (husitskou) optikou vatikánských archivů 20. let 20. století	13
Jaroslav HRDLIČKA: Výchova a výuka bohoslovců CČSH/CČM 1932–1990	29
Oldřich NOVÁČEK: Náboženská obec CČS(H) v Praze na Vinohradech – vznik a její vývoj v prvních třech desetiletích	37
Marcel SLADKOWSKI: Církev československá husitská v Kvasicích. Historie a souvislosti	59
Martin JINDRA: Umění a umělci v Církvi československé husitské	79
Zdeněk KOVALČÍK: Hudební odkaz Josefa Františka Píchy	89

Předmluva

Přednášky ke stému výročí Církve československé husitské byly plánovány v době „předkoronavirové“. Měly proběhnout jednou měsíčně v průběhu roku 2020 v knihovně Dr. Františka Kováře, v ústřední budově církve v Praze-Dejvicích. Proběhly nakonec jen částečně, a to právě z důvodů měnících se protiepidemických opatření. Proto byly také částečně přesunuty do rozměrnějšího Komenského sálku v téže budově. Nečekané okolnosti ovlivnily atmosféru přednášek. Neproběhly v situaci strachu, ale spíše v jisté vděčnosti, že se ještě něco podařilo uspořádat, ve vděčnosti za něco, co se dříve zdálo tak samozřejmé. Podobná situace byla i s jinými plánovanými akcemi ke stému výročí ČČSH.

Církve mají své dějiny, a ty považují za významné. Znalost dějin nám umožňuje pochopit naši současnou situaci. V církvi je znalost vlastních dějin i aktem určité vděčnosti těm, kteří nás předešli a něco vybudovali, a jistě i lekcí a varováním před opakováním chyb minulosti.

Témata přednášek se vztahují k minulosti církve v různých dílčích aspektech, jakými jsou bohoslovecké vzdělávání, výtvarné umění, liturgická hudba. V dějinách hledíme někdy zdálky, abychom si vše zařadili do kontextu, jindy zas přistoupíme blíže k detailům, abychom se z povšechného pohledu zahleděli na nezjednodušenou realitu ve vši hmatatelné konkrétnosti. Je to zájem, který je touhou po vědění všeobecně, ale také po znalosti toho, co si nás nějak získalo, co máme rádi. Vždyť ke vztahu patří touha po hlubším poznání.

Přijměte tento sborník přednášek jako výraz zájmu o dějiny Církve československé husitské, zájmu odborníků i laiků, z jejich řad i ekumeny.

Ať naše listování v dějinách tedy nekončí jako nějaký zajímavý sběratelský koníček, ale je ukotvením našeho snažení v současnosti s ohledem na budoucnost. Ať je inspirací k naší vlastní kreativitě i povinnosti vůči naší dnešní realitě a budoucnosti těch, kteří přijdou po nás.

Tomáš Novák

Portrét Karla Farského od malíře Jana Dědiny z roku 1924

Církev československá husitská

– *stručný nástin vzniku a dějinné cesty během 100 let*

Tomáš Butta

V lednu roku 2020 uplynulo 100 let od vzniku a ustavení Církve československé husitské.¹ Její vznik má historickou vztažnost k reformnímu hnutí uvnitř Církve římskokatolické, které se nazývá katolický modernismus.² Toto hnutí, které se objevilo na konci 19. století, má evropský rozměr. Za „otce“ evropského modernismu je považován francouzský katolický religionista Alfred Loisy (1857–1940), který uplatňoval v přístupu k Bibli historicko-kritickou metodu. K německým představitelům modernismu patří kněz a profesor dogmatiky Hermann Schell (1850–1906), který hledal pozitivní vztah mezi vědou a vírou.³ Ve Velké Británii s kritikou církve vystoupil George Tyrrell (1861–1909), jezuita irského původu, jehož spis „Křesťanství na křižovatce“ vyšel nedávno v českém překladu.⁴ Kritizuje nejen stav tehdejší Římskokatolické církve a její strnulé ortodoxní učení, ale i liberální protestantismus. Jeho ideálem je vnitřní a živoucí křesťanství. Říká: „Modernisté si představují katolictví jako živoucí a prožívané náboženství, jako školu duší, nikoli katolictví v sevření vykořisťovatelů.“⁵ Některé názory a kritika církve ze strany modernistů byly velmi radikální.

V Čechách vzniklo sdružení Katolická moderna v roce 1895. Nebylo vůči církvi tak kritické, ale projevovalo se kulturními a literárními

---

¹ Ke zrodu a dějinám Církve československé husitské viz Kovář, F., *Deset let církve československé 1920–1930*. Nákladem Ústřední rady ČČS, Praha 1930; Kaňák, M., *Stručný nárys dějin československé církve vzhledem k jejímu vzniku a půlstoletému vývoji*. In: *Padesát let Československé církve*. Sborník studií pracovníků Husovy fakulty, věnovaný k půlstoletí ČČS, Praha 1970, s. 7–37; Urban, R., *Die Tschechoslowakische Hussitische Kirche*. J. G. Herder – Institut Marburg an der Lahn 1973; Kaňák, M., *Církev československá husitská*. In: *Český ekumenismus*. Praha 1976, s. 168–175; Marek, P., *Česká reformace 20. století? K zápasu Církve československé (husitské) o vizi českého moderního křesťanství v letech 1920–1924*. Olomouc 2015. Kaňák, B., *Stručná historie Církve československé husitské*. In: *Biografický slovník Církve československé husitské*. Praha 2020, s. 11–30.

² Claus, A., *Malé dějiny katolického modernismu*. Vyšehrad Praha 2014; Marek, P., *Evropský teologický modernismus – jeden z inspiračních zdrojů ustavení Církve československé (husitské)*. In: *Sbory Církve československé husitské – architektonické dědictví našich regionů*. Kolektiv autorů. ČVUT a ČČSH. Praha 2018, s. 17–22.

³ Vogel, J., *Herman Schell. Apologeta a dogmatik*. Brno 2001.

⁴ Tyrrell, G., *Křesťanství na křižovatce*. Centrum pro studium demokracie a kultury. Brno 2016.

⁵ Tamtéž, cit. s. 184.

snahami.⁶ Představitelé byli Karel Dostál Lutinov (1871–1932) a Sigismund Bouška (1867–1942). Řadili se k nim i umělci jako Otokar Březina (1868–1929), František Bílek (1872–1941) a další.⁷ Katolická moderna se po stránce teologické inspirovala zahraničními představiteli, zejména německými, jako byl Herman Schell. Papež Pius X. modernismus odsoudil a zakázal v roce 1907 jako heretické učení proviňující se proti církevní kázni.⁸ To vedlo i k zániku tohoto sdružení v Čechách a na Moravě.

Po ukončení první světové války, rozpadu Rakousko-Uherska a vzniku Československého státu se ustavila obnovená Jednota katolického duchovenstva 7. listopadu 1918. Předsedou se stal Jindřich Šimon Baar (1869–1925), který je také autorem provolání z 27. 11. 1918. V něm se kladně vyslovuje ke vzniku republiky.⁹ V roce 1919 byl vytvořen návrh na obnovu katolické církve v Československé republice.¹⁰ Mezi devíti kapitoly – reformními návrhy a požadavky – je ve čtvrté kapitole jejich součástí reformní návrh na liturgii československou v národním jazyce. Při audien- ci delegace z ČR u papeže Benedikta XV. byly reformní požadavky zamítnuty. Při mši bylo povoleno pouze čtení epištoly a evangelia v češtině. Z Jednoty katolického duchovenstva se vyčlenilo Ohnisko, které se však rozpadlo. Radikální reformisté přešli do Klubu reformních kněží, v jehož čele stanul dr. Karel Farský (1880–1927),¹¹ kněz, doktor teologie a profesor náboženství na středních školách v Praze a v Plzni, kam byl přeložen. Snažil se uskutečňovat reformní požadavky v rámci Římskokatolické církve. Ujal se sám překladu a dotvoření Českého misálu, podle kterého se o Vánocích roku 1919 slavila český bohoslužba ve více než tisíci kostelích proti zákazu vedení církve – arcibiskupa Františka Kordače.

---

⁶ Marek, P., *Apologetové nebo kacíři? Studie a materiály k dějinám české katolické moderny*. Olomouc 1999.

⁷ Šmíd, M., *Masaryk a česká katolická moderna*. Brno 2007.

⁸ *Encyklika J. S. papeže Pia X. „Pascendi Dominici gregis“*. Přeložil a vysvětlil V. Smolík. Praha 1911; *Pascendi dominici gregis*. Encyklika sv. Pia X. o modernismu. Přel. O. A. Tichý; Priesterbruderschaft St Pius X. Katholisches Bildungshaus, bez vrocení.

⁹ Frýdl, D., *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky. Snaha o reformu katolicismu v Čechách a na Moravě*. Brno 2001, s. 44–46.

¹⁰ *Obnova církve katolické v československé republice*. Návrh Jednoty československého duchovenstva v Praze (Praha 1919).

¹¹ Kaňák, M., Dr. Karel Farský. Praha 1951; *Karel Farský. Sborník věnovaný 90. výročí modernistického kněze, učitele a patriarchy Církve československé husitské*. Uspořádali T. Butta, J. Vaníček. Blahoslav Praha 2017.

Arcibiskup pražský František Kordač

Pohled na Církev československou (husitskou) optikou vatikánských archivů 20. let 20. století

Marek Šmíd

Ke studiu materiálů vatikánských archivů máme dnes k dispozici fondy, jež pokrývají období všech moderních pontifikátů včetně období Pia XII. (1939–1958), které papež František zpřístupnil v březnu 2020. Naše analýza se nicméně váže k pontifikátu jeho předchůdců Benedikta XV. a Pia XI., kteří stáli v čele katolické církve v letech 1914–1922, respektive 1922–1939. Právě v závěru prvního a na počátku druhého pontifikátu, tedy v období 10. a 20. let, leží předmět našeho zájmu, a to pohled na reformní katolicismus a Církev československou (husitskou) včetně jejich představitelů optikou rozsáhlých vatikánských archivů.

Studie vychází především z rozsáhlých fondů vatikánských archivů, pramenů domácí proveniencie a rozsáhlé české literatury, konkrétně ze zpráv diplomatických zástupců Svatého stolce, zejména apoštolských nunciů v Praze Clementa Micary a Francesca Marmaggiho, státnímu sekretáři Svatého stolce Pietru Gasparrimu.

Proč právě vatikánské archivy? Vatikánské archivy ve Věčném městě patří se svými osmdesáti pěti kilometry archiválií mezi nejvýznamnější světové archivní instituce. Shromažďují, uchovávají, evidují, zpracovávají a zpřístupňují veřejnosti písemnou produkci Svatého stolce. Za počátek existence vatikánského archivu je sice považován rok 1612 v období pontifikátu papeže Pavla V., jistá úložna římské církve je však doložena již ve 4. století; nejstarší uchované materiály archivu se datují do konce 12. století. V roce 1630 se archiv trvale oddělil od vatikánské knihovny. Odborné veřejnosti se poprvé otevřel v 19. století v době pontifikátu papeže Lva XIII., avšak již předtím zde bádala český historik a politik František Palacký.

Archivní fondy k dramatickému desetiletí Československa, jemuž se v této studii věnujeme, jsou poměrně rozsáhlé. Je to zejména proto, že Svatý stolec podrobně zajímala politická situace v novém Československém státě, význam a vliv konkrétních politických stran (zejména strany agrární, sociálně-demokratické, národně-socialistické, národně-demokratické a lidové), jejich představitelů, postavení národnostních menšin v zemi, fungování parlamentu, složení vlád, každodenní politické události a v ne-

poslední řadě vztah představitelů státu, vlády, parlamentu a významných osobností ke katolické církvi a náboženství. Vatikánu byly rovněž postupovány italské překlady významných novinových článků, např. z listů *Národní listy*, *Rudé právo*, *Venkov*, *Čech*, *Slovenský deník*, *Národní politika*, *Lidové listy*, *Právo lidu*, *Čas*, *České slovo* apod., ale rovněž zprávy cizojazyčného tisku na území ČSR, např. *Prager Presse*, stejně jako zahraničního tisku, např. *L'Osservatore Romano* či *The Times*, jenž informoval o politicko-náboženských poměrech Československé republiky. Ty nejsou uloženy do jednoho souhrnného fasciklu či busty, ale prostupují vatikánské sbírky napříč všemi tématy a časovými celky.

Období dvacetiletí první Československé republiky se ve vatikánských archivech týkají následující fondy: *Archiv Svaté Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti Rakousko-Uherska*, *Archiv Svaté Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti Československa* (III. a IV. období), *Archiv zpráv sekce mimořádných církevních záležitostí*, *Archiv apoštolské nunciatury v Československu* a *Archiv státního sekretariátu*, z nichž každý čítá desítky bust a fasciklů. Dnes jsou výše uvedené fondy uloženy do dvou samostatných institucí – Vatikánského apoštolského archivu a Historického archivu státního sekretariátu Svatého stolce. Jen období 20. let pokrývají archiválie o rozsahu sedmdesáti pěti bust v přibližném objemu pěti set stran textu a tří set fasciklů v rozsahu sto stran textu, tedy celkem přibližně šedesát sedm tisíc stran materiálů převážně v italském, latinském, francouzském a německém jazyce. Pro naši analýzu jsme nejvíce využili zpráv Archivu Svaté Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti a Archivu apoštolské nunciatury v Československu.³¹

Poněvadž jsme si vědomi značné subjektivnosti daných pramenů, domníváme se, že navzdory předpojatosti a jednostrannosti, nebo právě pro ně, představují skvělou a hlubokou sondu do postojů římské kurie a myšlení vatikánských elit, jež byly formovány podrobnými zprávami z pražské nunciatury a místních katolických kruhů a konfrontovány s realitou doby. Dnes, pohledem z perspektivy 21. století, zde v onom nábožensko-církevním pnutí 20. let spatřujeme již náznaky myšlenek Druhého vatikánského koncilu, snahy vyrovnávání se s piánskou epochou uvnitř církve i tušení bolestivých lekcí, které byly katolické církvi uštědřeny

³¹ Šmíd, M., *Co skrývají vatikánské archivy k období první republiky let 1918–1929*, *Církevní dějiny* 4, 2011, č. 7, s. 55–62.

*Shromáždění ve velké posluchárně HČBF v Praze;
vpředu vpravo prof. Zdeněk Trtík*

Pedagogové a studenti HČBF s představiteli církve v roce 1987

Výchova a výuka bohoslovců CČSH/CČM 1932–1990⁶⁸

Jaroslav Hrdlička

Nedlouho po vzniku CČSH ThDr. Karel Farský začal uvažovat o možnostech, jež se před církví otvíraly pro studium jejích bohoslovců. Mohli studovat na dvou českých univerzitách, na nedávno vzniklé Husově československé evangelické bohoslovecké fakultě (HČEBF), nebo se CČSH mohla vydat cestou založení svého bohovědného učiliště. V meziválečném vývoji bohoslovecké výuky CČSH sehrály roli především dvě poslední možnosti.

Ústředí CČSH požádalo profesorský sbor HČEBF o umožnění studia bohoslovců CČSH na této fakultě již na jaře 1921.⁶⁹ Profesorský sbor HČEBF projevil „*plnou a bezvýhradnou ochotu umožnit vašim studujícím bohosloví, aby použili zařízení Husovy fakulty a konali na ní svá studia (...)*“.⁷⁰

Na HČEBF se zapsal první posluchač z CČSH již pro studijní rok 1921/22, působili zde její pedagogové Karel Statečný (1870–1927, systematická teologie) a Rudolf Urban (1887–1934, praktická teologie). Pedagogové i bohoslovci CČSH zde začali společně realizovat výukové programy své církve.⁷¹

Podzim 1932 přinesl díky úsilí CČSH o vlastní fakultu vznik její Vysoké školy bohoslovecké (VŠB). Byla otevřena 26. října 1932 jako soukromý ústav církve, usilující o dodatečný státní souhlas. Ministerská rada vlády 2. června 1933 vyslovila sice souhlas se zřízením školy, ta se tím však nedostala na úroveň státních vysokých škol.⁷² Vedení CČSH pochopilo, že

⁶⁸ Tento příspěvek vznikl v rámci plnění programu rozvoje vědních oborů na UK HTF, Teologie jako způsob interpretace historie, tradice a současné společnosti (Progres Q01) v roce 2020.

⁶⁹ ÚAM CČSH, fond Korespondence K. Farského, Konzistoř ČČS – HČEBF, *dopis z 30. května 1921*, č. j. 1562.

⁷⁰ ÚAM CČSH, fond Korespondence K. Farského, HČEBF – Konzistoři ČČS, *dopis z 6. června 1921*.

⁷¹ Patriarcha církve československé dr. Farský, o své cestě po Americe. *Národní listy Večerník – Národ*, roč. 66, č. 74, 1926, s. 1. Problém vzdělávání bohoslovců CČSH vnímal později patriarcha Farský i v rozměru zámořského působení své církve. Po návratu z USA 9. března 1926 poskytl rozhovor o výsledcích své cesty za oceán vlivnému deníku *Národní listy*. Odpověděl na čtyři otázky: 1. Proč podnikl cestu do USA; 2. Kde existují americké náboženské obce CČSH; 3. Jak byl vyřešen tamní nedostatek duchovenstva CČSH; 4. O situaci v tamních náboženských obcích CČSH.

⁷² Nováčeková, H. – Skipalová, A. *Katalog a rejstříky k protokolům schůzí 12. československé vlády (I. Malypetrovy) 2. 11. 1932–14. 2. 1934*, Praha: NA, 2006, s. 55. Vláda o VŠB jednala 2. června 1933; Druhá bohovědná zkouška duchovních Církve československé. *Úřední věstník ČČS*, roč. 12, č. 2, 1933, s. 17–18.

VŠB je v době světové ekonomické krize dále neudržitelná. Na sklonku ledna 1934 se proto Ústřední rada CČSH rozhodla znovu jednat s vedením HČEBF o návratu svých bohoslovců i teologů na toto učiliště. Vláda ČSR pak 25. ledna 1935 vydala nařízení, měnící statut HČEBF tak, aby zde CČSH měla svou sekci a její pedagogové čtyři stolice. Prvním řádným profesorem zde byl jmenován dr. h. c. Alois Spisar (věrouka, etika), po něm následoval ThDr. PhDr. František Kovář (biblistika, religionistika). Docenturu později získal i PhDr. František M. Hník (křesťanská sociologie). Bohoslovcům přednášel i patriarcha G. A. Procházka (praktická teologie).

K výčtu pracovních povinností teologů – pedagogů CČSH patřilo konání přednášek a seminářů z jejich oborů.⁷³ Studenty zkoušeli podle zkušebních řádů fakulty.⁷⁴ Nastavení zkoušek dohodli ve zvláštní komisi.⁷⁵ Z těchto řádů vyšly i zkušební řady diecézních rad CČSH pro zkoušky učitelské způsobilosti náboženství církve na nižších stupních československých škol.⁷⁶

Studium bohoslovců CČSH na fakultě bylo pětileté. Museli v průběhu studia vykonat průpravnou zkoušku, dále pak první a druhou státní bohosloveckou zkoušku. Průpravná zkouška (ústní) měla doložit, zda posluchač získal rozhled v soustavě teologických věd a seznámil se s biblickými jazyky tak, aby byl schopen studovat Písmo dle vědeckých požadavků.

První státní bohoslovecká zkouška byla písemná a ústní. Písemnou práci měl posluchač odevzdat (v rozsahu 15–30 stran) z filozofie náboženství, všeobecných církevních dějin, symboliky a církevního práva. Předměty ústní zkoušky byly: filozofie náboženství, starozákonní věda, novozákonní věda, všeobecné církevní dějiny, symbolika, praktická teologie, církevní právo.

I druhá státní bohoslovecká zkouška byla písemná a ústní. Posluchač musel odevzdat práce na tři témata, každou z jiného zkušebního předmětu (v rozsahu 25–40 stran) a text jednoho kázání. Předměty ústní zkoušky

⁷³ Archiv F. Kováře, MŠANO – Františku Kováři, *dopis z 20. listopadu 1935*, č. j. 144714/35.

⁷⁴ *Zkušební řád Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké v Praze*, Praha: HČEBF, 1936, s. 2–7. Poslední meziválečná verze.

⁷⁵ ÚCA ČCE, fond HČEBF, *Zápis o osmé řádné schůzi profesorského sboru 12. května 1937. Příloha k bodu 2. zasedání Zápis prof. F. Kováře o schůzi Komise pro návrh na úpravu dokončení studia bohoslovců CČS, konané 26. dubna 1937.*

⁷⁶ *Zkušební řád pro zkoušky učitelské způsobilosti k vyučování československému náboženství na školách obecných a měštanských*, schválen výnosem diecézní rady CČS Praha č. 6302/36 M, 1936, s. 1–4.

Kaple ve škole Na Smetance v Praze na Vinohradech v roce 1923

Náboženská obec CČS(H) v Praze na Vinohradech – vznik a její vývoj v prvních třech desetiletích

Oldřich Nováček

Královské Vinohrady se již od svého vzniku v druhé polovině 19. století, kdy ještě jako samostatné město přiléhaly k Praze, svým rázem odlišovaly od ostatních pražských částí. Žila zde především vyšší střední vrstva obyvatelstva a inteligence, která později výrazně ovlivnila také vznik a vývoj vinohradské náboženské obce. Důležité a přelomové období pro Královské Vinohrady nastalo, když byly dne 1. ledna 1922 připojeny k Velké Praze.⁹⁵ Přestože Královské Vinohrady před 1. světovou válkou zaujaly s připojením k Praze nesouhlasné stanovisko, vinohradská městská rada v listopadu 1918 schválila sloučení. Pro připojení k Praze se společně s Vinohrady vyslovili také starostové Žižkova, Karlína a Smíchova.⁹⁶ V roce 1925 došlo v rámci Velké Prahy k oddělení Královských Vinohrad od Žižkova, a tímto vznikly dvě samostatné městské části: Královské Vinohrady a Žižkov.⁹⁷

Během druhého desetiletí 20. století došlo k výrazným změnám v náboženském vyznání obyvatel Prahy. V průběhu těchto deseti let klesl počet obyvatel katolického vyznání k počtu obyvatel Prahy⁹⁸ a vzrostl mnohonásobně počet obyvatel bez vyznání.⁹⁹ V Michli a Kobylisích tvořili dokonce obyvatelé s katolickým vyznáním menšinu. Po vzniku Československa v roce 1918 se dvojnásobně navýšil počet obyvatel evangelického vyznání a do nově vzniklé Církve československé (husitské) později vstoupilo v Praze během roku 1920 více než 86 tisíc věřících. Tyto významné změny ve vyznání obyvatel Prahy se projeví i v církevním školství. Na bohoslovecké fakultě Univerzity Karlovy se snížil počet studentů, a naopak nové posluchače přijala po svém vzniku dne 1. října 1919 Husova českosloven-

⁹⁵ Vznik Velké Prahy se uskutečnil na právním základě třech slučovacích zákonů z 6. ledna 1920.

⁹⁶ Bělina, P. et al. *Dějiny Prahy. II., Od sloučení pražských měst v roce 1784 do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 1998, s. 294–295.

⁹⁷ Cabalka, J. V., ed. *Královské Vinohrady*. Praha: Mládež národního souručenství na Královských Vinohradech, 1940, s. 82–89.

⁹⁸ V roce 1910 bylo v Praze obyvatel katolického vyznání více než 90 % (přibližně 570 000 obyvatel Prahy), v roce 1921 již necelých 60 % (přibližně 600 000 osob), srov. Nováček, O., *Náboženská obec CČS(H) v Praze na Vinohradech v letech 1942–1961*. Praha, 2018. Magisterská práce. Univerzita Karlova v Praze. Husitská teologická fakulta, s. 16.

⁹⁹ V roce 1910 bylo 2 500 obyvatel bez vyznání a v roce 1921 již více než 127 000, srov. Nováček, O., *Citované dílo* (2018), s. 16.

ská evangelická bohoslovecká fakulta. Náboženské vyznání obyvatel Prahy se významně odlišovalo příslušností k určité národnosti. K evangelickému vyznání se hlásili především pražští Němci, zatímco obyvatelé české národnosti se pak přihlásili k vyznání československému.¹⁰⁰

Na základě sčítání lidu v roce 1921 bylo na Královských Vinohradech z celkového počtu 83 367 obyvatel Velké Prahy 40,2 % živnostníků a soukromých podnikatelů, 33,4 % úředníků a 26,4 % obyvatel v dělnickém povolání.¹⁰¹

Vývoj náboženské obce na Vinohradech od vzniku CČS(H) do získání státního uznání v roce 1922

Již při bohoslužbách v kostele sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze dne 10. ledna 1920, kdy byla vyhlášena Církev československá (husitská), vznikla myšlenka samostatné náboženské obce na Královských Vinohradech.¹⁰² O dva měsíce později, dne 13. března 1920, byl v Popovické pivnici U Trinerů (v nynější Legerově ulici) ustanoven výbor pro propagaci CČS(H) na Vinohradech.¹⁰³ Přípravný výbor se nejprve scházel v bytě Václava Závorky, pozdějšího prvního předsedy rady starších vinohradské náboženské obce, a následně pak v pronajatých místnostech.¹⁰⁴

Pro vznik nové náboženské obce musely být splněny podmínky převzatého rakouského zákona z let 1868 a 1874. Tento tzv. interkonfesijní zákon stanoví, za jakých podmínek může být státem uznána náboženská obec. Jednalo se především o dostatek legálně získaných vlastních finančních prostředků vznikající náboženské obce, schopnost zaměstnat řádného duchovního správce a zajištění stanoveného vyučování náboženství. Přikročilo se tedy k vybírání církevní daně, která byla stanovena na 6 Kč za každou dospělou výdělečně činnou osobu.¹⁰⁵

¹⁰⁰ Bělina, P., Citované dílo (1998), s. 308–309.

¹⁰¹ Ledvinka, V. a Pešek, J., *Praha*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2000, Dějiny českých měst, s. 570, srov. Nováček, O., Citované dílo (2018), s. 17.

¹⁰² Šimšík, A., *CČS na Král. Vinohradech: Pamětní spis, vydaný na památku pětiletého trvání vinohradské náboženské obce československé*. Praha: Propagační sbor CČS, 1925, s. 15.

¹⁰³ Do přípravného výboru vinohradské náboženské obce byli zvoleni: Václav Závorka, vrchní komisař elektrických podniků města Prahy; Jaroslav Hainz, místoředitel České průmyslové banky; Čeněk Vopálka, prokurista pojišťovny; Vladimír Růžička, městský dozorce; Jindřich Malina, magistrátní úředník; Emanuel Zítek, student medicíny; Václav Lorenz, pekař; Stanislava Holešovská, učitelka; Louisa Němečková, dámská krejčová, srov. Nováček, O., Citované dílo (2018), s. 17.

¹⁰⁴ Šimšík, A., Citované dílo (1925), s. 15.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 19.

V pevné důvěře, že přihlášení členové CČS(H) splní své povinnosti a rádi odvedou nepatrnou církevní daň, začal přípravný výbor hledat bohoslužebné místo. Podal žádost k vinohradské městské radě, aby Církev československá mohla spoluožívat chrám sv. Ludmily. To však nebylo jednoduché. Žádost byla dne 15. června 1920 městskou radou zamítnuta z důvodu, že tato není oprávněna rozhodovat o propůjčení chrámu, protože pozemek ani kostel není ve vlastnictví obce. Po odvolání přípravného výboru ze dne 26. července 1920 městská rada toto své stanovisko dne 17. srpna 1920 opět potvrdila a doporučila se odvolat k vyššímu církevnímu orgánu, neboť pouze jemu dle stávajících předpisů příslušelo rozhodnout v ryzě církevních záležitostech.¹⁰⁶

Po těchto neúspěšných pokusech se přípravný výbor rozhodl uspořádat bohoslužby pod širým nebem, a to na den sv. Václava 28. září 1920, na Purkyňově náměstí (dnes Náměstí Míru). Městská rada ale žádosti opětovně nevyhověla a navíc bohoslužby venku byly zakázány také policejním ředitelstvím z důvodu možného veřejného výtržnictví. Výbor tento zákaz odmítl jako nezákonný a podal odvolání k zemské politické správě, která shromáždění konečně povolila a umožnila konání prvních československých bohoslužeb na Vinohradech.¹⁰⁷

Po těchto trpkých zkušenostech a vzrůstajícím neklidu v řadách československých věřících na Vinohradech hledal přípravný výbor jiné bohoslužebné místo. Zažádal proto rychle o místnost v některé z vinohradských škol. Školní rada nejprve náboženské obci propůjčila učebnu III. obecné školy ve Slezské ulici, avšak „bez použití umělého světla“ a s podmínkou, že se náboženská obec postará o úklid, vyčištění a vyvětrání učebny po každém jejím použití.

Již od 12. srpna 1920 měl přípravný výbor také zažádáno u zemské školní rady o nepoužívanou školní kapli v reálce Na Smetance. Žádost ale nebyla dlouho vyřizována. Teprve před Velikonocemi, dne 18. března 1921, zemská školní rada povolila její používání pro bohoslužby CČS(H). Rozhodnutí však bylo učiněno teprve po svolení arcibiskupského vikariátního městského úřadu na Vinohradech. První bohoslužby se tam tak mohly konat na Hod Boží velikonoční roku 1921.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ Šimšík, A., Citované dílo (1925), s. 19–22.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 23–24.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 27–28.

Husův sbor v Kvasicích

Církev československá husitská v Kvasicích.

Historie a souvislosti

Marcel Sladkowski

Církev československá husitská za sto let své existence přitahovala pozornost teologů, historiků a badatelů v dalších oborech. Sama svou pouť časem naposledy synteticky reflektovala publikacemi 90 let Církve československé husitské (2010) a Církev československá husitská a její cesta dějinami s Kristovým posláním (2019) patriarchy Tomáše Butty. Významnými texty o prvních desetiletích církve v kontextu politického a společenského vývoje první republiky i předchozího období se prezentoval Pavel Marek či David Frýdl, monografiemi čelných představitelů CČSH Václav Kadeřávek, Zdeněk Trtík a Jaroslav Hrdlička, životem církve v prostředí totalitních režimů se zabývá Martin Jindra.

Publikací věnujících se zrodu a působení CČSH na místní úrovni bychom také napočítali celou řadu. Vycházely již za první republiky, často jako jubilejní či příležitostné tisky, mívající nezřídka propagační a misijní charakter. Kulatá výročí náboženských obcí a jejich sborů bývala dobrou příležitostí k edičním počínům rovněž v období 1948–1989, byť nebylo možné dosáhnout víc než stručných, skromně vypravených brožurek. Uvolnění státního dozoru po roce 1989 v tomto ohledu nepřineslo razantní změnu. Pojednání o historii farností přibýlo, většinou však nepřekračují jednoduchý informativní rámec a jejich úroveň bývá někdy po obsahové i formální stránce málo hodnotná. Výraznou výjimkou je v tomto ohledu série kvalitních publikací věnovaná historii CČSH v Rakovníku, jejíž autoři (Oldřich Horek, Jan Krško, Zdeněk Fencel) si byli dosavadního málo utěšeného stavu na tomto poli vědomi. Rakovnické publikace se staly jedním z inspiračních podnětů knihy o historii náboženské obce CČSH v Kvasicích, jež chtěla ukázat možný směr v psaní o dějinách náboženské komunity na konkrétním místě převážně v čase 20. století, a z níž vychází předkládaný příspěvek.¹⁹⁷

Jedním ze silných moravských ohnisek Církve československé (CČS) po jejím vyhlášení 8. ledna 1920 byla Kroměříž, kde pro ni pracovali du-

---

¹⁹⁷ Sladkowski, M., *Kvasice. Příběh husitské farnosti*. Kvasice 2018. Publikace s bohatým poznámkovým aparátem nabízí podrobný výklad dějin místní nekatolické církevní komunity posledního století.

chovní správce Zemské léčebny pro choromyslné Matěj Pavlík a učitel náboženství Alois Spisar. Oba patřili k okruhu blízkých spolupracovníků zakladatele CČS dr. Karla Farského. Třetí významnou osobností nové církve v regionu byl Inocenc Kuchař, kaplan ve Zlámance, kde se na návsi ve svátek slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje 5. července 1920 konala první mše CČS v českém jazyce. Zatímco Zlámanka zůstala věrná Římskokatolické církvi, lépe se nové církvi vedlo v Kroměříži, kde Matěj Pavlík sloužil první bohoslužby na Masarykově náměstí na svátek Mistra Jana Husa 6. července 1920.

Společenské posuny po konci první světové války a pádu monarchie se projevíly také v městečku Kvasicích ležícím 10 km jihovýchodně od Kroměříže. Už 12. ledna 1920, pouhé dva dny po vyhlášení CČS v chrámu sv. Mikuláše v Praze, se zdejší obecní zastupitelstvo dožadovalo „*zavedení českých služeb Božích v Kvasicích*“. Pozice zdejších stoupenců církevních reforem se upevnila v červnu 1920, kdy byl po úmrtí starosty dr. Hoffnera na jeho místo zvolen dosavadní náměstek Antonín Nakládal. Ten dojednal příjezd Matěje Pavlíka do Kvasic v neděli 19. září 1920, kdy tu na náměstí sloužil „*první českou mši*“ za účasti velkého množství lidí. Prvotní místní výbor CČS, který se v Kvasicích zformoval v listopadu 1920, byl od března 1921 označován za přípravný výbor náboženské obce, což ukazuje, že se od počátku počítalo s budoucím osamostatněním od Kroměříže. Náboženská obec Kroměříž vykazovala v polovině března 1921 počet 4402 členů, což vedlo k rozhodnutí vyfařit z ní samostatnou NO Zborovice. Jedním dechem bylo přitom dodáno, že třetí náboženskou obec (farnost) „*bude nutno zřídit ve Kvasicích, jakmile bude pro ni duchovní*“. V Kvasicích bylo podle vnitřní statistiky 205 členů CČS, v sousední Nové Dědině 165.

V Kvasicích se tak tehdy vyprofilovaly dva církevní tábory stojící proti sobě. Většinovou, do jisté míry v defenzivě stojící katolickou stranu reprezentovala vedle majetkově silného velkostatku hraběte Jaroslava Thun-Hohenštejna především fara při farním kostele Nanebevzetí Panny Marie. Duchovní správu vedl starý a nemocný farář P. Ignác Němec, tíhu střetu s reformisty tak na sebe vzal jeho dlouholetý zástupce, kooperátor P. Antonín Dokoupil, vzdělaný, literárně talentovaný kněz výrazně konzervativního smýšlení a přísných pastoračních zásad. Když P. Němec v prosinci 1920 zemřel, stal se novým kvasickým farářem právě A. Dokoupil.

Menšinové skupině reformistů CČS scházela vůdčí osobnost duchovního. Vynikající a mravně silnou osobností byl Matěj Pavlík, ale jeho ná-

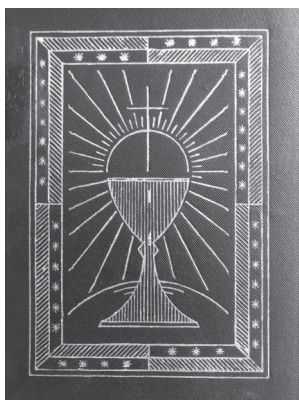
vštevby Kvasic a okolí byly sporadické. Pakliže si CČS v Kvasicích zjedнала respekt, bylo to díky osobnosti pekaře a starosty Antonína Nakládala, člověka přímočarého, tvrdého a přesvědčivého. Jindřich Spáčil, tehdejší kronikář městečka (a pozdější spisovatel), si všiml, že „*nastaly v Kvasicích prudké boje náboženské*“, které se projevovaly i tak, že „*dítky si navzájem nadávají a vyčítají své náboženské vyznání*“.

CČS se pokoušela uchytit i v okolních vesnicích. Úspěšně se jí to podařilo v Nové Dědině, kde se její první bohoslužby konaly v rámci oslav 55. výročí založení Čtenářského spolku v srpnu 1920. Bohoslužba, kterou M. Pavlík konal v katolickém rouchu, se těšila „*velké zvědavosti a napjetí celého obrovského davu. (...) Jazyk český – odkaz to našich prvních věrozvěstů slovanských Cyrila a Metoděje – při mši sv. užívaný působí zvláštním kouzlem na celý dav, tu a tam viděti dokonce i tváře usazené zvláště u žen, a (...) i z těch tvrdších povah mužských málokterá pohnutí odolala.*“ V předjaří roku 1921 se tu do CČS přihlásilo 169 osob, tedy čtvrtina obyvatel vsi. Zakotvení CČS na Kvasicku vystihují výsledky sčítání obyvatel z února 1921. K CČS se zde přihlásilo 568 věřících. Třetina z tohoto počtu připadala na samotné Kvasice, které představovaly nejživější ohnisko CČS na jižním Kroměřížsku. Relativně nejvyšší podíl věřících CČS vykazovala Nová Dědina (24 %), Bělov (13 %) a Kvasice (11 %).

Bohoslužby CČS se od února 1921 konaly ve škole, příslušníci církve se však ohlíželi ke hřbitovnímu kostelu Nanebevzetí Panny Marie. Zájem o chrám měl historické opodstatnění, neboť v 16. století sloužil nekatolické duchovní správě (Jednotě bratrské a od roku 1603 protestantům). Za nekatolické vrchnosti kostel také získal podobu, kterou si víceméně podržel dodnes (přístavba lodi, věž z roku 1577). Žádost o „*přidělení horního kostela na hřbitově ku konání Bohoslužeb československých*“ zaslal místní výbor CČS v dubnu 1921 ministerstvem vnitra a školství, v srpnu pak bezvýsledně oslovil faráře A. Dokoupila. Starosta Nakládal použil v lednu 1922 svého vlivu v obecním zastupitelstvu a dokonce v kostelním konkurenčním výboru. Tento hospodářský orgán katolické farnosti s dozorčími a výkonnými pravomocemi nestál na odmítavém stanovisku faráře, když se „*v zájmu snášenlivosti zdejších občanů*“ přimlouval za možnost „*používatí kostela na zdejším hřbitově k českým bohoslužbám*“. Žádost konzistoři byla ovšem neprůchozí a brzy se ukázalo, že také naděje vkládané do řešení situace na státní úrovni jsou liché. Politická situace v Československu ne-

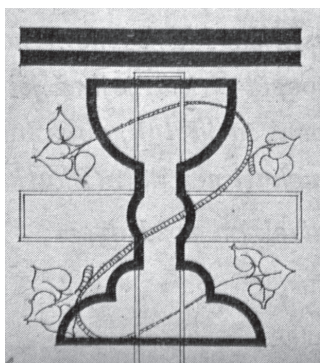
*Znak CČS
na Zpěvníku z roku
1923*

*Znak CČS na knize
modliteb z roku 1932*

*Znak CČS na Zpěvníku
Ferdinanda Stibora z roku
1936*

*Návrh znaku CČS
od M. Kouřila z roku 1932*

*Znak CČS na Zpěvníku
z roku 1938*

*Znak CČS na Zpěvníku
z roku 1948*

Umění a umělci v Církvi československé husitské

Martin Jindra

Méně známé kapitoly z vývoje umělecké tvorby v Církvi československé husitské se zaměřením na 30. a 40. léta 20. století.

Církev československá husitská (CČSH) ve 20. letech 20. stol. z mnoha důvodů nikdy přesně nedefinovala konkrétní, jasně vyhraněné požadavky a nároky na uměleckou výzdobu svých chrámů a modliteben. První texty, které se tématu věnují, se objevují v roce 1924. V Českém zápase (č. 45) vyšel článek příbramského faráře Františka Kalouse „Sbory církve československé“, tentýž autor téma částečně reflektoval též při zasedání I. řádného sněmu CČS v srpnu 1924. Ve svém příspěvku o bohoslužebném řádu se František Kalous zmiňuje o dispozici oltáře, na němž mají být při bohoslužbě rozžaté dvě svíce na důkaz vážnosti okamžiku a na paměť planoucího světla. Vedle nich bývá květinová výzdoba, někde malý kříž nebo Krucifix, viditelně umístěný obětní kalich a paténa, dále pak bohoslužebné knihy a konvičky s vínem a s vodou. Zpěv doprovázejí varhany nebo harmonium. Za oltářem visí obrazy. „Budiž dbáno, by to byly obrazy umělecké. Oblíbeny jsou obrazy symbolizující Ježíše, Jana Husa a Jana Amose Komenského. Ani obrazu Matky s dítětkem nemusíme se vyhýbat,“ zdůrazňuje František Kalous. Umělecké dotváření liturgického prostoru nemělo oslňovat, ale mělo se posouvat k charakteru umění v lidské svobodě přesvědčivého, „dotýkajícího se srdce“. Mělo navozovat pocit blízkosti, jednoty a znovuzrození Božího lidu.

V dalších letech až do dokončení I. řádného sněmu CČS v březnu 1931 zůstává umění v církvi stále popelkou, přestože se sem tam podařilo uskutečnit umělecky hodnotné realizace liturgického prostoru jako například v Husově sboru v Českých Budějovicích nebo v Praze na Zderaze. Všichni tyto interiéry z dílny Františka Bílka máme v povědomí, takže se jim dnes záměrně nebudu blíže věnovat. V roce 1928 publikoval architekt Ladislav Čapek v Českém zápase „Směrnice pro stavbu sborů a far CČS“, které byly v témže roce schváleny. V nich se objevil požadavek na uměleckou úroveň výtvarných děl (např. křížů, plastik Krista, soch nebo bust Jana Husa), jejichž zasazení do liturgických prostor mělo být důstojné, klidné a omezené na míru nejmenší. Církev se tak snažila vyvarovat přílišné křiklavosti, dekorativnosti a okázalosti, která byla zakladatelské generaci vesměs cizí a byla spíše vnímána jako odvádějící člověka od vlastního nitra.

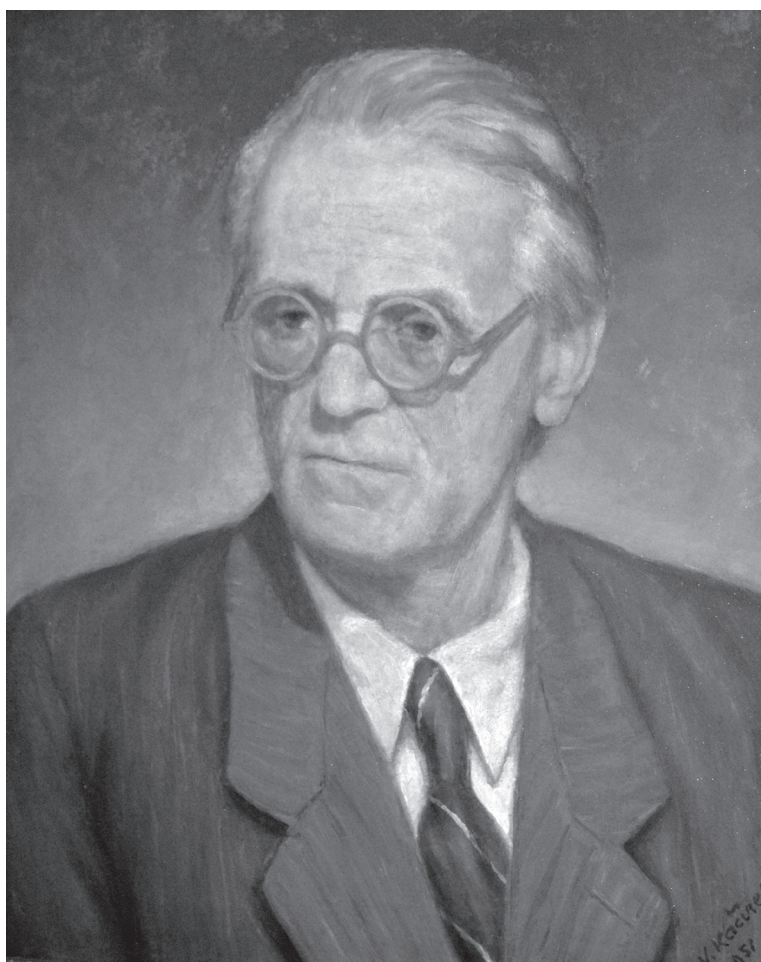
V církevním tisku se až do druhé poloviny 30. let objevovaly články zaměřené na církevní umění jen sporadicky (např. Růžička: „Mešní stůl“, 1924). Zmíním tedy alespoň pár příkladů drobných uměleckých děl, která pro církev vznikla v letech 1926–1930. V roce 1926 byl zaveden jednotný církevní odznak, který byl hojně používán a distribuován Tiskovým a nakladatelským družstvem ČČS. Ve stejném roce se v Českém zápase objevuje reklama na obraz s podobiznou Karla Farského. S největší pravděpodobností se jedná o dílo akademického malíře Jana Dědiny z roku 1925 (olej na plátně), který prvního patriarchu a svého přítele ztvárnil znovu v netradičně pojaté kresbě z května 1927. V roce 1930 pro náboženskou obec v Nuslích vytvořil sochař Josef Kotyza bustu Karla Farského z hruškového dřeva. Později ve své dílně vymodeloval i druhého patriarchu Gustava Adolfa Procházku (sádrová busta).

V desátém roce církve pak sochař Miloslav Beutler zhotovil bronzovou jubilejní plaketu, která měla znázorňovat alegorii církve vyrůstající z půdy republiky. Slunce svobody, rozptýlující mraky, umožnilo vzrůst lípy, rostoucí do podoby kalicha. Nad ní holubice požehnání, u kořenů na východě Bible rozrůstající se v budoucnosti až na Slovensko. V pozadí je potom znázorněna památná hora Říp.

Podněcovatel rozvoje umění a architektury v ČČSH Miroslav Kouřil

K prvnímu opravdu výraznému zlomu a koncepčnímu posunu v přístupu k umění v ČČSH došlo v polovině 30. let. Do té doby totiž v církvi neexistovalo žádné profesní sdružení umělců a architektů, což se mělo záhy změnit. V roce 1935, tedy v roce 15. výročí církve, oslovil časopis *Idea* umělce, kteří se zúčastnili soutěže na výzdobu Husova sboru v Praze na Vinohradech, s tématem „Církev československá a umění“. Nejdetailněji téma církevního umění uchopil architekt Miroslav Kouřil. Umění označil za dosud nejpomíjenější oblast v církvi, která je ponechána svému osudu. Volal po nových výrazových prostředcích propojených s obsahem uměleckých děl. Církev podle jeho zkušeností dosud řešila výzdobu bohoslužebných prostor nedostatečně a nesystémově; chyběl komplexní přístup, který by zohledňoval potřeby ČČSH. Kouřilovi scházela i širší škála umělců, které by církev dokázala svým duchovním poselstvím oslovit a protnout se s jejich tvůrčím uměleckým potenciálem.

U postavy Miroslava Kouřila se trochu zastavím, neboť patřil ke sloupům rozvoje umění a architektury v ČČSH. Narodil se 15. října 1911 v Ja-

Portrét Františka Píchy od J. V. Kačírka

Hudební odkaz Josefa Františka Píchy

Zdeněk Kovalčík

V r. 2020 si Církev československá husitská připomíná 100. výročí svého založení. Je dobré připomenout v této souvislosti i životní odkaz a dílo Josefa F. Píchy, který zasvětil většinu své umělecké tvorby i mnohých pozoruhodných aktivit právě 8. ledna 1920 založené národní Církvi československé. V současnosti je dokonce i odborné veřejnosti až na výjimky neznám. To dokazuje např. v elektronické podobě na internetu dostupný Český hudební slovník osob a institucí původně knižně vydaný v letech 1963–1965, kde je kurzívou uvedeno Pichovo jméno bez jakýchkoli referencí. Také stránky Muzea ve Vodňanech přináší řadu významných osobností spjatých s tímto městem, leč J. F. Pícha tam není uveden. Proto je třeba přinést informace o životě, a především o díle tohoto vynikajícího hudebníka, jehož širší zájmu i aktivit je z dnešního pohledu pozoruhodná.

Josef F. Pícha byl erudovaným muzikantem, který ovládal hru na řadu nástrojů, byl varhaníkem, regenschorim, hudebním pedagogem, organizátorem hudebního života na všech místech, kde působil, sběratelem starých kancionálů a hudebních děl starých mistrů, sběratelem a upravovatelem lidových písní i lidových koled, spoluzakladatelem CČSH, je autorem zhudebnění Liturgie dr. Karla Farského a dalších bohoslužebných zpěvů, byl knihovníkem, profesorem církevního zpěvu a dějin církevní hudby, člověkem pokorným, otevřeným k dialogu s tradicí židovství i východní spirituality, velkým vlastencem, který se nebál zákazů a restrikcí ze strany nadřízených v posledních letech Rakouska-Uherska ani v letech okupace.

Josef F. Pícha se narodil 19. 3. 1889 v Husinci v početné rodině, jejich předkové patřili k dávným písmákům. V jeho rodném kraji byly stále v paměti živé vzpomínky na slavného rodáka M. Jana Husa, na éru husitství i českého utrakvismu. Místní chrám Povýšení sv. Kříže spravovali 200 let až do 17. stol. právě utrakvisté. Zde byl Pícha pokřtěn a nabýval hudebních zkušeností, neboť na tomto místě se tradičně pěstovala chrámová hudba na vysoké úrovni. Zde se stal později varhaníkem a regenschorim. Byl obdařen vzácným darem absolutního sluchu a díky tomu rychle postupoval ve svém hudebním vzdělávání a zvládal hru na množství hudebních nástrojů. V Českých Budějovicích absolvoval učitelský ústav, kde byl i sbormistrem školního sboru, tamtéž studoval u Bohuslava Jeremiáše (1859–1918), kte-

rý byl ředitelem České matiční školy, varhaníkem, hudebním skladatelem a pedagogem, dirigentem a ředitelem hudební školy Gregor. Další hudební vzdělání získával na pražské konzervatoři u významného umělce, varhaníka a hudebního skladatele Josefa Bohuslava Foerster (1859–1951), který později, jak ukážeme, sledoval uměleckou dráhu svého žáka. Pak se stal varhaníkem v několika českobudějovických kostelích. Byl horlivým příznivcem cyrilismu, což byla česká verze cecilianismu – reformního hnutí v katolické chrámové hudbě, které usilovalo o obrodu církevní hudby návratem ke gregoriánskému chorálu a k vokální polyfonii a capella. Příznivci tohoto proudu usilovali také o povznesení lidového zpěvu při bohoslužbách, což Pícha nejen uvítal, ale tento program pak ve své hudební praxi uplatňoval, což logicky později vyústilo v jeho práci pro Církev československou.

Z Českých Budějovic se Pícha přesunul do Vodňan. Zakládá rodinu, stává se regenschorim v děkanském chrámu Narození P. Marie, který prošel na konci 19. stol. novodobou regotizující stavební úpravou s uměleckou výzdobou Mikoláše Alše (1852–1913), a pracuje tam krátce jako učitel a záhy jako ředitel v městské hudební škole. Ale našel si ve volných chvílích čas k návratům do Husince, udržoval stálé kontakty se svým rodištěm, kam se navracel jednak ke své matce, jednak také k husineckým zpěvákům a muzikantům. O Píchově inspiraci pro husitský Otčenáš, který poprvé zazněl při půlnoční bohoslužbě v Husinci, napsal Slavomír Pícha text pro Český zápas č. 52 v r. 2016. Tam uvádí materiál z pozůstalosti vlasteneckého kněze Václava Krolmuse (1790–1861) – utrakvistický kancionál, jenž se Josefu Píchovi dostal do rukou a v němž se zachovala notace fragmentu doxologie Otčenáše „*neboť tvé je království i moc i sláva na věky*“ z Jistebnického kancionálu (1420). Připomínáme, že ten byl nalezen studentem Katzem na jistebnické faře v r. 1872, po dlouhotrvajícím zkoumání Františkem Palackým (1798–1876) i jeho zetěm Františkem Ladislavem Riegrem (1818–1903) byl věnován jistebnickou farností Národnímu muzeu v Praze. Z uvedeného vyplývá, že tento originál, v němž můžeme najít i husitský Otčenáš, Pícha neznal. Na základě tohoto znění fragmentu Pícha rekonstruoval husitský Otčenáš jako celek. Pícha připravoval v r. 1917 pro Husinec půlnoční bohoslužbu, leč přišel zákaz církevní vrchnosti ve věci vřazování českého lidového zpěvu do bohoslužeb, který vydal tehdejší českobudějovický sídelní biskup Josef Antonín Hůlka (1851–1920, bisku-

Autoři:

ThDr. Tomáš Butta, Th.D., Církev československá husitská

ThDr. Jaroslav Hrdlička, Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy

PhDr. Martin Jindra, Ústřední archiv a muzeum CČSH

PaedDr. Zdeněk Kovalčík, celocírkevní kantor CČSH

Mgr. Oldřich Nováček, Kulturní odbor ÚÚR CČSH

Mgr. Tomáš Novák, Th.D., Naukový odbor ÚÚR CČSH

Mgr. Marcel Sladkowski, Ústřední archiv a muzeum CČSH

doc. PhDr. Marek Šmíd, Ph.D., Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy